

DE PUNTJES OP DE

VAN HET PRACT
HUMAN

SCH
SME

SEPTEMBER 1956

Orgaan van de
CENTRALE COMMISSIE
PRACTISCH HUMANISME

SECRETARIAAT:

MAURITSSTRAAT 64

UTRECHT

TELEFOON 22870

ONZE BEELDENGALERIJ.

Oorzaak en gevolg.-

- Wanneer er niet een aantal kapitalisten was waarvoor wij moeten werken, dan zaten we hier niet. -

Een uitspraak die we nog al eens tegen komen onder de arbeiders in de kampen. Nog niet zozeer omdat ze van huis zijn, maar meer omdat ze zich "maar" arbeiders voelen en als zodanig geen zelfstandigheid menen te bezitten. Alleen maar afhankelijk van anderen die daar de oorzaak van zijn.

Eigenlijk kan men nooit spreken van de oorzaak van een verschijnsel. Altijd heeft men te maken met een keten van oorzaken en gevolgen, en men ziet dikwijls één enkele schakel van die keten voor de oorzaak aan.

Over de oorzaak van malaria zegt de een: De drassige bodem. De Pontijnse moerassen die eeuwen lang als een verlaten woestenij hebben gelegen, zijn door drainage herschapen in een welvarende en gezonde streek, zonder malaria.

Zeker, zegt de ander, maar door de drainage verdween de malariamug, en daardoor de malaria. Die mug was de oorzaak!

Nee, zegt een volgende, het is niet de mug maar het gif dat door de malariamug van zieken op gezonden wordt overgebracht.

Dat zou allemaal niet hinderen, zegt een vierde, als de mens maar niet vatbaar zou zijn voor de infectie. De oorzaak ligt in de mens zelf, omdat hij niet beschikt over voldoende weerstand tegen de malaria.

Bij alle levensverschijnselen hebben wij te maken met verschillende factoren die samenhangen met oorzaken en gevolgen. Het gevoel bij vele mensen, afhankelijk te zijn van de omgeving, is feitelijk gelijk aan de infectie, doordat zich een moedeloosheid voordoet die de weerstand, de eigen activiteit in het leven ondermijnt.

Wie verder aandacht heeft geschonken aan dit verschijnsel, zal weten dat deze "verklaringen" van eigen minderwaardigheid niet alleen voorkomen bij onze arbeiders. Het is zelfs mogelijk bij de meest markante figuren!

DE PLAATSELIJKE GEESTELIJKE RAADSMAN (PGR)

onder de loupe.(I)

Voor de opbouw van het apparaat voor de geestelijke verzorging in de plaatselijke gemeenschappen is het nodig te beginnen met de analyse van de taak van de plaatselijke geestelijke raadsman. Daarnaast is een omschrijving van de organisatie van dit werk gewenst - waarbij men zich voor ogen dient te houden dat het hier gaat om volkomen nieuw werk, waaraan in en door de praktijk uiteindelijk pas de juiste vorm zal kunnen worden gegeven.

In de afgelopen maanden werd over dit alles een nota (1) samengesteld, welke nota werd besproken in de CoPraHu, de door het hoofdbestuur ingestelde commissie praktisch humanisme, die tot taak heeft het praktisch humanistisch werk te stimuleren, te coördineren en te leiden. (Het sekretariaat van deze commissie is gevestigd bij Mevrouw M. van Gorkom-Lechner, Mauritsstraat 64, Utrecht. Tel. K 30 - 22870).

In de inleiding der nota wordt o.a. gezegd, dat de verwerkelijking van het vermelde schema moet worden beschouwd als een nastrevenswaardig doel. De genoemde taken kunnen uiteraard niet alle tegelijk worden aangevat. De praktijk zal uitwijzen welke werkzaamheden het meest voor de hand liggen.

In een serie vervolg-artikelen hopen we de "werkgebieden" van de PGR nader te bezien; in de bovengenoemde nota worden deze "werkgebieden" als volgt aangeduid:

1. Leden bezoeken, kennismaken, desgewenst contact houden, in het bijzonder met zieken en bejaarden.
2. Belangstelling tonen bij geboorte, huwelijk, jubilea, overlijden (eventueel toespraken). Overleg met gemeenschapsbestuur (kleine attenties). Bestuursleden en gewone leden kunnen hieraan medewerken.
3. Verlenen van steun in geestelijke moeilijkheden; over moeilijke gevallen - zo nodig - overleg plegen met de gewestelijke raadsman of met de CGR. Het gaat daarbij niet uitsluitend om geestelijke nood, ook "gewone" zorgen vragen de aandacht.
4. Behartiging van nazorg en gezinszorg voor de daarvoor in aanmerking komende gevallen van de arbeiderskampen, gedetineerden, Thuisfront, sanatoria, enz. in overleg met de betrokken top raadsman.
5. Leiding geven aan plaatselijk zieken(huis)bezoek; vorming en scholing van een groep ziekenbezoekers(sters).
6. Bemoeienis met gevallen die de raadsman bereiken van buiten de Verbondskring; het gemeenschapsbestuur dient te zorgen voor gepaste publiciteit.

(1) Eind juli is deze nota aan de sekretariaten der gemeenschappen toegezonden t.b.v. hun documentatie.

7. Voor de hiervoor genoemde taken zoveel nodig en mogelijk medewerkers zoeken. Deze medewerkers scholen en steunen bij hun werkzaamheden; leidinggevende figuren aantrekken voor onderdelen van het werk, b.v.b. ziekenbezoek.

Op het eerste gezicht het werkprogramma voor een duizendpoot en niet zonder reden citeerden we (zie boven) "dat de werkelijkheid van het in de nota vermelde schema moet worden beschouwd als een nastrevenswaardig doel".

Punt 1 luidt: leden bezoeken, kennismaken, desgewenst contact houden en geeft het feitelijke doel van het bezoek van de PGR aan.

De PGR bezoekt dus niet de leden i n p l a a t s v a n een wijkhoofd of bestuurslid; hij of zij komt niet spreken over contributie-verhoging of het winnen van nieuwe leden. Zijn opdracht is: kennismaken.

Ons spraakgebruik bezigt het begrip "kennismaken" op velerlei wijzen; een gemompelde naam met als reactie: "aangename kennismaking" heet kennismaken, maar we gebruiken dit woord eveneens, wanneer twee mensen aan het begin zijn van een "verkering". We zeggen dan dat ze "kennis" aan elkaar hebben gekregen.

Bij ons ledenbezoek is het voor de PGR gewenst, dat de raadsman eenvoudig en kort het doel van zijn bezoek omschrijft. Hij (zij) vertelt waarom het Verbond in iedere gemeenschap een PGR broodnodig acht. Het is niet zonder zin, dat het Verbond werkt in "gemeenschappen"; dat is heel iets anders dan lid te zijn van een verenigingsafdeling. Het werk van de PGR dient ertoe bij te dragen dat zijn gemeenschap almeer g e m e e n - s c h a p wordt.

Wat is het wezen der gemeenschap? Dat is de verhouding van mens tot mens, die de kern vormt van het leven. Ik ervaar de ander, niet als een object dat ik van buiten bekijk en constateer, zoals ik een vreemde voorbijganger doe; ook niet als middel tot een bepaald doel, zoals het geval is bij een onpersoonlijke zakelijke verhouding, voorzover deze zuiver zakelijk is. Ik ervaar de ander als persoon, in een persoonlijke verhouding. Dat is: als innerlijke ervaring. Ik ervaar de ander doordat hij op mij om enige reden indruk maakt, doordat ik mij in zekere mate voor hem open stel; hij in die mate mij nader komt, in mij indringt, zodat hij in mijn leven een plaats inneemt. Sluit ik me voor hem af, dan komt er geen persoonlijke verhouding tot stand, dan blijft hij mij innerlijk vreemd.

Reeds het spraakgebruik wijst er op, hoe deze persoonlijke verhouding als een innerlijk contact wordt ervaren. Afsluiten, openstellen, nader komen, indringen, indruk maken, een plaats innemen, enz. zijn beelden aan ruimtelijke verhoudingen ontleend. Ruimtelijke verhoudingen spelen hier echter in werkelijkheid een bijkomstige rol: degeen die in de ruimte dicht bij mij is, kan mij innerlijk ver zijn, en omgekeerd.

Iedere ervaring van de ander, die in mijn omgeving komt, zozeer in mijn omgeving komt dat hij op mij een indruk maakt, moet een innerlijke zijn; op enige wijze beleef ik hem. Deze beleving kan oppervlakkig zijn of diep gaan, van korte of van lange duur

zijn. Een kennis, die ik zelden ontmoet, bekleedt in mijn leven geen grote plaats. Dat ook deze nochtans in mij leeft, blijkt uit het her"kennen"; wanneer ik iemand ontmoet die ik lange tijd niet gezien heb, die misschien uit mijn bewuste herinnering reeds lang verdwenen was, kan opeens - plotseling en onbewust - zijn beeld en zijn naam in mij herleven; het kleinste uiterlijke contact, een vluchtige ontmoeting op straat, kan voldoende zijn om, uit het onderbewuste, dit beeld en de daarbij behorende naam weer in mijn bewustzijn levend te maken. Des te meer is dit het geval waar ik, door sympathie, door vriendschap of liefde, mij aan een ander "verbonden" weet.

Dit is het gevoel van "rijkdom" dat verbondenheid geeft: het eigen leven wordt vergroot, uitgebreid, het omvat ook die anderen, die er deel van uitmaken; het leeft ook in die anderen, die het in hun bewustzijn weer mede dragen. En dat is tevens het gevoel van "verarming" wanneer uit deze kring iemand wegvalt; een stuk van het eigen leven valt daarmee weg, een stuk van het eigen leven wordt daaruit afgescheurd; de ander, waarin ons eigen leven mede leefde, die dit mede in zich omdroeg, is weggefallen, en draagt het niet meer. Ook de leegte is een innerlijke, wij zijn innerlijk armer geworden.

(wordt vervolgd).

- o -

EERSTVOLGENDE LANDELIJKE ALGEMENE RAADSLIEDENCONFERENTIE.

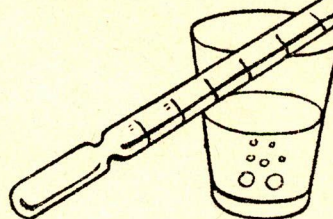
We menen goed te doen thans reeds de eerstvolgende conferentie voor alle raadslieden van het Verbond aan te kondigen.

Deze wordt gehouden op:

27 en 28 april 1957 op "De Ark".

- o -

"De Thermometer"

"HOE KOMEN WE BINNEN?"

Op 4 september j.l. hebben de ziekenbezoekers(sters) uit Arnhem, Apeldoorn, Hengelo, Zutphen en Zwolle elkaar in Zutphen ontmoet en wederzijdse ervaringen beluisterd en besproken. Op 18 september komen de ziekenhuisbezoekers uit het Noorden van het land bij elkaar in Groningen, terwijl dergelijke besprekingen ook spoedig in het westen van het land gehouden zullen worden. In verschillende gemeenschappen heeft D.Th.F. d'Angremond cursussen gehouden over dit werk en vele mensen enthousiast gemaakt. Daarna moest een weg gevonden worden om toegang te krijgen tot het ziekenhuis of sanatorium. In de meeste gevallen gaat dit zeer moeilijk of helemaal niet. Men wijst ons niet af, maar wil ons graag buiten de bezoeken toelaten bij leden of geestverwanten van het Verbond als zij dit vragen. In de praktijk betekent dit, dat men een keer of vier per jaar het ziekenhuis binnen kan stappen, omdat we dan zelf ontdekt hebben dat één van onze leden opgenomen is.

Hoewel we na de eerste bespreking nog geen algemeen verslag kunnen geven over de stand van zaken wat het ziekenbezoek betreft, kunnen we toch drie mogelijkheden vaststellen. In enkele ziekenhuizen stelt men ons de namen beschikbaar van alle buitenkerkelijke patiënten. Verder zijn er, die bij de opname, als men opgeeft buitenkerkelijk te zijn, vragen of men er prijs op stelt bezocht te worden van het H.V. en het derde geval noemde ik reeds n.l. dat de ziekenbezoekers van het H.V. welkom zijn bij personen

die er zelf om vragen.

Het moeilijkste werk heeft de ziekenbezoeker(ster), die de beschikking krijgt over de namen van alle buitenkerkelijken. Dit is een zeer willekeurige groep, die geen bezoek hebben gevraagd, die van toeten noch blazen weten, die het hele Verbond niet kennen of die bang zijn omdat men vreest gedwongen te worden ergens lid van te worden. Komt men nu in een ziekenhuis waar veel mensen liggen van buiten de gemeente, dan is een extra bezoekje meestal toch wel welkom. Maar in de grote gemeente-ziekenhuizen krijgt men veel bezoek, is het altijd druk in de grote zalen, ligt men bedje aan bedje, zodat een rustig gesprek met een vreemde heel moeilijk is.

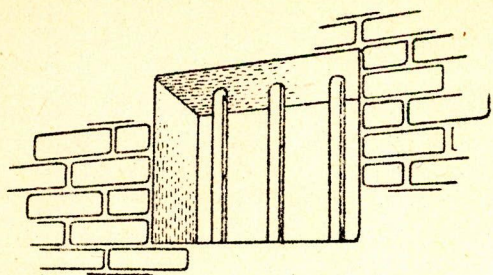
Indien de patiënt echter meegedeeld heeft dat hij wel een bezoekje wil hebben, of indien hij of zij er zelf om gevraagd heeft, ligt het veel gemakkelijker. Men wordt verwacht en degene die wordt bezocht, heeft tenminste enige belangstelling getoond, zodat het gesprek veel eerder zal vlotten.

Alle ziekenbezoeksters waren verheugd in een betrekkelijk kleine kring eens te kunnen praten over hun moeilijkheden en voor de meesten was het al een geruststelling dat een ander dezelfde moeilijkheden had ondervonden. Wij zullen deze besprekingen dus regelmatig blijven houden, omdat we allen het gevoel hebben de juiste weg nog niet gevonden te hebben. We zullen in deze rubriek de verschillende ervaringen en eventuele problemen ter discussie stellen. Mag ik deze keer besluiten met enkele zinnen uit een verslag van één van onze ziekenbezoeksters, die direkt al verschillende vragen oproepen en waar we de volgende keer op in zullen gaan n.l.:

"We zouden eerst met vijf leden het ziekenbezoek aanpakken, maar er vielen er direkt al twee af, omdat zij het niet verantwoord vonden zó maar naar een buitenkerkelijke toe te stappen, die er niet om gevraagd had. Bovendien wekt het de schijn van propaganda voor het H.V.. Was ik het daar eerst niet mee eens, nu na ongeveer vier maanden ziekenbezoek kan ik er meer inkomen".

In het volgende nummer van de "Puntjes" dus nader over dit, inderdaad niet zo gemakkelijke, vraagstuk!

A. Treurniet-Wiersma.

VAN ACHTER DE TRALIES

"RAADSMAN IN EEN STRAFGESTICHT".

Toen ik mij voor ongeveer 1½ jaar geleden bereid had verklaard om als geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond in een der strafgestichten te gaan werken, was ik mij bewust een zware taak op mij te hebben genomen.

Weliswaar was het leven binnen de gevangenis muren voor mij een niet geheel onbekend terrein, maar de functie die ik in die gemeenschap zou gaan vervullen was dit wel. Het meeste hoofdbreken kostte mij de vraag, hoe ik de mensen die zich tot mij zouden wenden, het best kon benaderen. Laat ik direkt maar zeggen dat mij dit erg meegevallen is. Natuurlijk heb ik wel eens misgetast, maar onherstelbare fouten heb ik, bij mijn weten, niet gemaakt. Hoe het komt dat ik er in slaagde spoedig een goed contact te hebben met mijn cliënten, zou ik niet kunnen verklaren. Was het wellicht mijn leeftijd die dit bewerkstelligde, omdat velen van hen in mij een "vaderfiguur" kunnen zien? Of was het mogelijk de manier waarop ik met de mensen omga? Omdat het, naar mijn mening, van het grootste belang is voor het goede verloop van het contact, wilde ik U iets vertellen over de gang van zaken in het gesticht waarin ik werk.

Maar eerst wilde ik U inlichten omtrent de lokaliteit waarvan ik mijn spreekuur wekelijks houd en het gewone verloop daarvan.

Als spreekkamer is mij een der advocatenkamers toegewezen, in afwachting van de inrichting van een daarvoor beter geschikt vertrek. Die spreekkamer is een ongezellig geval, met ondoorzichtig gemaakte vensters, witgekalkte muren, een versleten vloerkleed, een zeer sobere meubilering en als enige "wandversiering" een bekendmaking van de directie. Erg veel sfeer is er dus niet.

De gedetineerden die verzocht hebben mij te mogen spreken, worden genoteerd in een cahier, dat bij de huismeester berust. Vóór mijn werkzaamheden aan te vangen, haal ik dit cahier bij de huismeester en maak ik een lijstje van de daarin genoteerde mensen, ten behoeve van de bewaarder die belast is hen, één voor één, bij mij te brengen. Zijn er nieuwe cliënten bij, dan ontvang ik die gewoonlijk het eerst. Zo'n nieuwe cliënt staat nog een beetje onwennig tegenover hetgeen gaat gebeuren. Hij weet nog niet "wat hij aan je heeft". Om alle officiële gedoe te voorkomen, laat ik altijd de deur van mijn spreekkamer openstaan als er niemand bij mij is. Ik voorkom daarmee dat de bewaarder moet aankloppen en de bezoeker aandienen. De cliënt zou daardoor de

indruk kunnen krijgen dat ik mij boven hem verheven acht, terwijl het juist mijn bedoeling is hem op zijn gemak te stellen. Voorheen waren de gevangenen voor de bewaarders niet X of W, maar numero zoveel. Tegenwoordig worden zij met hun familienaam aangesproken. Ook ik doe dit steeds, terwijl ik hen nooit tutoyeer. Ik doe dit niet om afstand tussen ons te bewaren, maar om de man het gevoel te geven dat hij voor mij een volwaardig mens is. Ik stel mij aan de man voor onder het noemen van mijn naam en kwaliteit. Na te hebben plaatsgenomen, deel ik hem mee, dat hij vrijuit met mij spreken kan en dat alles wat wij bespreken door mij als vertrouwelijk wordt beschouwd. Steeds vraag ik de man ook of hij een speciale reden heeft om mij te spreken te vragen.

Zo'n eerste gesprek is trouwens steeds een wederzijds verkennen. Zonder vragen te stellen die nieuwsgierig zouden kunnen lijken, probeer ik toch de nodige gegevens te verzamelen om mij een beeld van de man te kunnen vormen. Hij, van zijn kant, brengt de moeilijkheden ter sprake waarmee hij heeft te kampen. Dikwijls zijn dit zaken die geheel buiten mijn bemoeiingen liggen, maar steeds hoor ik geduldig zijn relaas aan. Daarna vertel ik hem dat hij met zijn klachten aan het verkeerde adres is en wijs ik hem de instantie of de persoon aan tot wie hij zich daarvoor heeft te wenden. Angstvallig vermijd ik me te mengen in de uitvoering van de vele voorschriften van het gesticht, terwijl ook ik me nauwlettend houd aan die voorschriften. Dikwijls blijkt het dat men liever met een der geestelijke verzorgers eventuele klachten bespreekt, dan daarover te spreken met iemand van de gestichtsstaf, maar het is beter hierop niet in te gaan.

Steeds toon ik belangstelling voor het gezin waarvan de gedetineerde deel uitmaakt, zijn werk, zijn hobby's en alles waarvan ik kan veronderstellen dat zijn interesse heeft.

Hierna maak ik een einde aan het onderhoud, na hem te hebben gezegd dat ik enige humanistische lectuur voor hem verzorgen zal, waarover wij dan een volgende keer eens zullen praten.

Na afloop van het spreekuur stel ik mij dan bij de administratie op de hoogte van daar aangetekende bijzonderheden over de gedetineerde, zodat ik op de hoogte ben van de officiële gegevens. Soms blijkt dan al direct dat de cliënt tegenover mij heeft gelogen, dat hij ter zake tot een zedendelict is veroordeeld en niet voor een mishandeling zoals hij voorgaf of dat hij niet voor het eerst werd gestraft, maar reeds meermalen werd veroordeeld.

Een volgend onderhoud gaat al wat minder stroef. Men kent elkaar en het is verheugend te kunnen constateren dat de man er kennelijk prijs op stelt weer eens een behoorlijk gesprek te kunnen voeren. Nooit verzuim ik er naar te informeren of de man post heeft ontvangen of bezoek heeft gehad. Deze belangstelling doet elke gedetineerde goed. Dikwijls piekert hij over de financiële zorgen die zijn vrouw heeft, nu hij niet thuis is. Zonder hieraan veel te kunnen doen, is het voor de man toch prettig als men blijk geeft met hem mee te voelen.

In het algemeen gesproken probeer ik de gedetineerde te doen beseffen dat ik, zonder een remedie te weten voor elke moeilijkheid, naast hem wil staan gedurende de tijd dat hij in het gesticht verblijft, om samen met hem zo mogelijk een oplossing voor zijn klachten te vinden.

Het is opmerkelijk dat het tonen van deze simpele belangstelling een sfeer van verbondenheid kan scheppen. De geestelijk raadsman, die dus niet een bepaalde levenshouding aan zijn cliënten dicteert, maar die hen poogt op te trekken tot een hoger niveau, hen behulpzaam wil zijn bij het zelf nemen van een beslissing, die hen vooral wil ter zijde staan bij het pogen zichzelf beter te leren kennen, heeft voor deze mensen een grote betekenis.

Met deze laatste opmerkingen ben ik terecht gekomen bij de eigenlijke inhoud van de humanistische geestelijke verzorging, waarop ik, vanuit de praktijk van het werk in de strafgestichten, in een volgend artikel hoop terug te komen.

Een geestelijke raadsman.

NIEUWE AANSCHAFFINGEN BIBLIOTHEEK PRACTISCH HUMANISME.

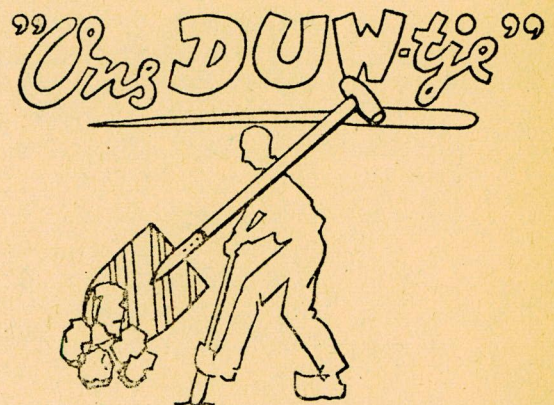
Over de onderlinge verhouding van psychotherapie en zielzorg.

(rapport van een door de Raad van Beheer van de Nederlandse Hervormde Stichting voor Geestelijke Volksgezondheid benoemde commissie).

Omgang met bejaarden.

Een bijdrage tot voorlichting van de vrijwilliger in de bejaardenzorg.

Uitgave van de Commissie voor Oudeliëdenzorg.

TIEN RADIOLEZINGEN EN HUN GEBRUIK IN DE KAMPEN. VII.

Hoeveel kilometer nog?

Uit de radiolezing met dit opschrift halen we enkele punten naar voren, die onze bijzondere aandacht opeisen.

Vooreerst: In ons leven staan, als langs de weg, op bepaalde afstanden wegwijzers en cijfers. Zij helpen ons de tijd indelen; bij het achteruit zien, zowel als bij het plannen maken voor de toekomst. Het leven van de mens gaat in een bepaalde richting; in de geschiedenis der mensheid valt een bepaalde lijn - een plan - te bespeuren.

En dus: geen chaos, ook geen zinloos, doelloos, onredelijk en onsamenvattend gebeuren ligt er vóór, noch achter ons.

In de tweede plaats: De schrijver neemt als vaststaand aan: voor ieder van ons en voor de mensheid in haar geheel vindt men op de richtingaanwijzer langs de weg geschreven: een menswaardig bestaan. Derhalve geldt als eis: een menselijk leven, zonder materiële nood, zonder oorlog, vrees en onderdrukking. Een leven dus in vrijheid, vrede en voorspoed. Ook in gerechtigheid, schoonheid en kennis, waarin zich ieder naar schepende mogelijkheden kan ontplooien.

Ten derde: Die richtingaanwijzer langs de levensweg draagt een ieder in zich. Niet uit eigen belang, maar in het belang van de hele mensheid.

Ten vierde: "De ene mens is voor de andere een wolf". Een wolf-waardig bestaan zou dan inhouden: moordzucht, drift te verscheuren, bloed willen zien, vernielen en doden.

Vormen wij een maatschappij van wolven, van hyena's?

Ten vijfde: Neen, zegt de schrijver; de mens is geen wolf, hoe gemeen hij zich soms ook gedraagt. Hij heeft een aangeboren "A.N.W.B.-bord" in zich; dit behoort bij hem als zijn eigen ziel.

En ten slotte: Wij hebben geen vrede met het leven zoals het is. Zodat wij steeds leven in een overgang. Wij trachten onze

vrijheid te verkrijgen, te handhaven, desnoods met geweld. En verzetten ons tegelijk tegen oorlog. Oorlog naast menswaardig bestaan verdraagt zich evenmin als honger, kou, ziekte en onwetendheid.

De voorstelling van gerechtigheid en waarheid in ons wordt telkens innerlijk actief. Die innerlijke "richting" is de bron van de moraal.

Het zijn deze zes punten, die wij als de kern uit de lezing aan onze vrienden willen voorhouden. Wij zouden ze in een al of niet gewijzigde vorm graag ter overdenking aanbevelen. Wij zullen het er stellig over eens zijn: in tal van gesprekken over het leven herkent ge de aangegeven gedachten.

Wij willen er nog het een en ander over opmerken. Het beeld van de richtingaanwijzer langs de weg (in 1 en 2) wordt in 3 vervangen door een aanwijzer in ons. Geen aanduiding dus buiten, maar wel in ons. Geen "macht" van buiten, wel ontplooiing van innerlijk aanwezig zijnde "eigen scheppende mogelijkheden".

Het "beeld" verduidelijkt hier niet veel naar ik meen. De vraag blijft: Wordt ik geleid en (of) in hoeverre kies ik zelf. Is de innerlijke drang (richtingaanwijzer) alleen - bepalend, of doet die óók mee? Welke is dan de buiten mij werkzame meebepalende macht. Of zijn het meerdere machten?

Het een en ander is niet gemakkelijk, lezer! Evenmin als die opmerking over te handhaven vrijheid "desnoods met geweld"; en het "verzet tegen de oorlog". Ook dat is in de radiolezing meer "ter discussie" gesteld dan dat ge er met de gemaakte opmerkingen "uit komt".

En zo moet U eveneens stil staan bij het gestelde (in 3), dat de richtingaanwijzer in ons niet uit eigen belang maar in het belang van de hele mensheid in ons werkzaam is. Is U daarmee klaar? Zo zonder meer?

Mag ik U daarbij - ter overdenking - dit nog voorhouden. Een pasgeboren kind is een "bundel mogelijkheden". Het heeft die meegekregen, als "ingeschapen", "overgeërfd" mogelijkheden. Deze verschillen bij diverse kinderen in kwaliteit en kwantiteit. Het kind is met zijn mogelijkheden geworpen in een milieu, dat kansen biedt voor ontplooiing. Die kansen lopen weer veel uiteen.

En denkt U dan hierbij eens aan "een doel", aan "een zin" van het leven. En vooral aan deze eis, gesteld door de paedagoog zowel als door de psycholoog: geef dit kind, aan deze mens, en in deze tijd, de beste kansen, passend bij eigen aard en aanleg, dus bij eigen mogelijkheden en tevens aansluitend op deze samenleving.

Verder nog dit. In de lezing wordt gezegd, dat de richtingaanwijzer niet uit eigen belang maar uit "mens-zijn" belang voortkomt. Ik wil weer wijzen op het borelingske, het pasgeboren kind. Het is één brokje "eigen belang". Dat betekent: dit stukje leven is er - voorlopig - op uit een brokje leven te blijven.

De eerste schreeuw, de zuigreflex - ademen en voeden. Frisse lucht, gezonde voeding, bewegingsmogelijkheden, rust en dus groeien. Het milieu met zijn ingrijpen, handelingen en ook met zijn "niet-handelen en niet-ingrijpen", zorgt er voor, aan

de mogelijkheden de beste kansen te bieden. En dat duurt dan zo nog al enkele jaren door ook.

Wanneer zou U - als milieufactor - hebben te letten op ont-plooiingsmogelijkheden in sociale zin? Op het belang van het mens-zijn dus? En derhalve: wanneer denkt U al eens wat meer at-tentie te kunnen schenken aan, en misschien ook te kunnen vragen voor het brengen van een "offer" door Uw opgroeiend kind?

Eigenbelang en sociaal belang, egocentrische en altruïs-tische instelling zetten ons voor een opvoedkundig en psycholo-gisch probleem, dat hier (en terecht) slechts even wordt aange-duit. Maar dat voor ons de moeite van het overdenken ten zeerste waard is.

De geestelijke raadsman staat midden in het leven!

De mens is geen wolf, hoe gemeen hij zich soms gedraagt, aldus de lezing. Die vergelijking gaat wel een beetje mank, als-of een wolf "gemeen" zou zijn!

In de planten en dierenwereld kunnen (mogen) wij het be-grip, moreel gedrag, niet hanteren. De natuur zou medogenloos en wreed zijn, geen medelijden hebben, onbarmhartig zijn, of - hoe kan het anders - van tijd tot tijd ook lief, vriendelijk weldadig, barmhartig, enz. enz. zijn! Zit ook ons dit soort verpersoonlijking in het bloed?

Laten wij de romantiek rond de wolf en de zeven geitjes rond roofvogels, ooievaars en voor ons zingende nachtegalen, rond briesende leeuwen, die om hun spijze van God zoeken -, la-ten we die aan de dichters over, die ons voorhouden, dat het dier op voet van oorlog verkeert met andere dieren van zijn soort en zwakker wezens uit kortswijl of vermaak martelt of vermoordt.

En laten wij ook aan hen over de beelden ener oorlogszuch-tige beschaving over te dragen naar "de Natuur van bloeddorst fel". Biologen en alleen-maar-goede-waarnemers denken over dit alles tegenwoordig anders. En daarom moet de lezer ook even goede aandacht besteden aan deze zin uit de lezing: "elk dier leeft in vrede met zijn natuurlijk bestaan".

Er zijn dus al weer heel wat punten, die onze gedachten op gang kunnen zetten. En een geestelijk raadsman zal vele er van allicht op zijn weg ontmoeten.

Raadsman D. Dijkstra.

UIT DE BELEVENISSEN VAN EEN RAADSMAN.

Ramp-zaligheid-.

- Een uur geleden kreeg ik een telefoontje, om tien uur vanavond laten ze hem los -, vertelde de kampbeheerder.

Een noorderling die tegen beter weten in, huis en haard verlaat omdat er in het voormalig rampgebied meer harde guldens zijn te verdienen. Tegen beter weten in, de liefde speelt hem als maar parten, en de fata morgana's van Cupido zijn veelvuldig. Op de historische keien van het oude stadje is het blonde Hilde van de Bierhalle die hem onrustig maakt. Maar Hilde heeft er geen weet van, en het gevolg is de roes der vergetelheid. Ver van huis, op een vreemde stoep. En tenslotte, voor eigen veiligheid, in een cel van de politiepost.

Als ik me bij de politie meld om de zwakke broeder af te halen en kampwaarts te begeleiden, is daar weinig aandacht mogelijk voor overtredingen en derzelfver slachtoffers. Snoeren kronkelen zich door het wachtlokaal van de commandant, die zich met twee zijner manschappen in een hoek van iets meer dan een vierkante meter in het helle licht van twee schijnwerpers ziet geplaatst, met een grote kaart van het eiland als imponerende achtergrond tegen de wand. Een Italiaanse televisie-opname onder leiding van Signor Alfredo van een geënsceeneerde dijkbreuk-melding. De Italiaan gesticuleert bedrijvig met de handen, al gaande tussen de snoeren en tracht met vakbekwame fonetische verduidelijking scène I te creëren: greep naar de rinkelende telefoon door de wachtcommandant; spanning op diens gelaat bij de alarmmelding; aanwijzing op wandkaart aan zijn mannen waar plaats van doorbraak is.

Achter in de gang bevindt zich de cel.

De roes van de ingeslotene schijnt al plaats te maken voor een koude ontnuchtering.

Er is een zeker verband tussen de weg-ebbenende zaligheid in de cel en de poco à poco opgevoerde rampscène repetitie van Signor Alfredo in het wachtlokaal. De televisie opname rondom de noodlot meldende telefoon wordt ritmisch begeleid door stevige schoppen tegen de celdeur met de verklarende tekst: - La' me d'r uit!... -. Een wens die zelfs de wachtcommandant met geen mogelijkheid kan vervullen, en waarbij de op hem gerichte lenzen hem zelfs niet toestaan er ook maar één spiertje voor te vertrekken. Integendeel, de cel-begeleiding komt Alfredo's opname ten goede. Ofschoon het verband hem ontgaat, richt zich vanuit de snoeren zijn belcanto goedkeurend naar het helwitte vlak waarin de gedecoreerde commandant met gespannen gelaat en afwezige starre blik de dublering ondergaat van telefoongerinkel, schop tegen celdeur, en toevoeging: - Hééé, 'k mot 'r uit!!... -.

Eindopname. De lampen doven, en vanuit de wanorde van apparaten klimmen de agenten naar de cel, geven de ingeslotene zijn bezittingen terug en dragen hem over aan mijn verdere zorg.

- Is dat nou humanistisch, iemand uit de cel thuisbrengen? -, wil-ie weten, wanneer we langs de waterkant kampwaarts scharrelen. - Denk 't wel, vind je ook niet? Zou jij toch ook doen. Praten we morgen wel eens over. Eerst onder de wol met jou -. Het T.V.-scherm zal de cel-begeleiding bij de starre blik van de wachtcommandant niet vermogen te projecteren.

't Is ook niet nodig. Signor Alfredo was méér dan tevreden.

d'See-Uyl.

DE GANG VAN ZAKEN OP DE RIJKSWERKPLAATS. III.

V. De functie van de directeur bij de opleiding.

De ingevulde werkbriefjes van de door de cursisten gemaakte werkstukken, waarop thans een kwaliteits-, tempo- en prestatiecijfer is vermeld, worden de Directeur van de Rijks-werkplaats voorgelegd, die deze cijfers overneemt op een voor iedere cursist aangelegde prestatielijst. Naast deze cijfers wordt op de prestatielijst ook aantekeningen gehouden van het nummer van elk gemaakt werkstuk en de datum waarop het gereed kwam. Deze lijst geeft dus een in cijfers uitgedrukt overzicht van de gedragingen van de cursist.

Bij het doorzien van een aantal prestatielijsten valt het op, dat sommige cursisten overwegend hoge kwaliteits- en lagere tempocijfers behalen. Voor anderen geldt precies het tegenovergestelde. De eerstbedoelden behoren tot het type kwaliteitswerker. Zij hebben in de eerste plaats zorg voor "goed" werk en bekommeren zich minder om de tijd, dus het werktempo. Tot de tweede groep behoren de minder nauwkeurige werkers, de z.g. "vlotte jongens", die weliswaar over goede verstandelijke **vermogens** beschikken, doch zich er niet toe kunnen krijgen alles pijnlijk nauwkeurig te verzorgen. Vanzelfsprekend is de variatiemogelijkheid tussen de hier gegeven uitersten zeer groot, doch de meeste gevallen kunnen in een dezer beide categorieën worden ondergebracht.

Van de cursisten machine-bankwerken kunnen de nauwkeurigen naar de draaierscursus overgaan; de minder-nauwkeurigen naar constructie-bankwerken.

Bij het timmeren bestaat voor de nauwkeurigen de richting allround-timmeren, met bouw-timmeren van de minder nauwkeurigen. Deze selectietaak (waarover hiervoor reeds een en ander werd uiteengezet) is aan de directeur toebedeeld. Hij kan daarbij aan de werkmeester een adviserende stem toekennen. De momenten, waarop de selectie plaats vindt zijn bij het ontwerpen van de leerstof in de cursus gelegd en zijn bindend.

Bewegen de cijfers van de leerling zich in dalende richting, dan wordt de betrokkene daarover onderhouden. De directeur bespreekt zijn minder goede bevindingen met de leerling en suggereert de mogelijkheden om tot betere prestaties te geraken. Blijkt evenwel, ondanks de pogingen tot verbetering, dat de cursist zich niet kan herstellen, ook niet, nadat eventueel overplaatsing naar een beroep van een lager niveau, b.v. voor machine-bankwerken naar lassen of van timmeren naar metselen, is geprobeerd, dan zal een en ander tot verwijdering moeten leiden.

De directeur kan voorts aan de hand van de ingevulde werkbriefjes vaststellen of de beschikbare werktijd inderdaad aan de voorgeschreven werkstukken werd besteed. In het andere geval kan hij dus zowel de werkmeester als de cursist ter verantwoording roepen. "Beunhazen" is daardoor voor werkmeester en leerling onmogelijk geworden.

Het verrichten van een dringend werkje buiten het cursusprogramma is daardoor niet onmogelijk geworden. Een dringende revisie aan een machine-onderdeel bijvoorbeeld kan door middel

van een daartoe samen te stellen speciale opdracht aan een cursist worden opgedragen. Voor de uitvoering van deze speciale opdracht, welke overigens analoog aan de cursus-opdrachten is samengesteld, kan de directeur der Rijkswerkplaats zijn goedkeuring geven. Betreft het werkzaamheden van enige omvang, dan is goedkeuring van het Hoofdbureau nodig.

Er wordt naar gestreefd het aantal speciale opdrachten zoveel mogelijk te beperken, omdat ze meestal de opleidings-tijd zouden verlengen.

De plaatsing van de cursisten in het bedrijfsleven, nadat zij de opleiding hebben voltooid, is een taak van de bemiddelaars der Gewestelijke Arbeidsbureaus. Teneinde te kunnen bereiken, dat de cursisten worden geplaatst daar, waar ze overeenkomstig hun instelling (waarvan zij tijdens het volgen van de cursus blijk gaven) het meest op hun plaats zijn, verstrekt de directeur aan de bemiddelaar de nodige gegevens, aan de hand van de cijfers op de prestatie-lijst.

VI. De functie van de werkmeester.

De werkmeester heeft tot taak de leerling te instrueren en te stimuleren.

De instructie, welke voor elk nieuw werkstuk nodig is, wordt gegeven naar de bekende B.K.T.-methode. De lessen werden reeds in die geest bewerkt.

Fase 1 wordt daardoor zeer vereenvoudigd, temeer daar de leerling na zijn introductie in de werkplaats (als hiervoor reeds beschreven) niet meer op zijn gemak gesteld behoeft te worden.

Fase 2 wordt gegeven "aan de werkbank" als het ware met het gereedschap in de hand.

De instructie dient beperkt te blijven tot datgene wat in de gegeven belangrijke stappen en kritieke punten naar voren komt; alle mogelijke bijverhalen maken de instructie minder duidelijk.

Fase 3 De werkmeester zal zich, door het nemen van steekproeven, ervan overtuigen, dat de leerling inderdaad alles heeft begrepen.

Fase 4 Tijdens het uitvoeren van de opdracht moet de deelnemer, om gelegenheid tot zelfstandig werken te krijgen, met rust gelaten worden.

Zodra de leerling niet verder kan, zal hij zich melden; uiteraard zal een goede instructie zulks veelal voorkomen.

Nadat het werkstuk is gereed gekomen, wordt dit door de werkmeester beoordeeld volgens de op het werkbriefje voorkomende beoordelingspunten en op de reeds uiteengezette wijze. De gemaakte fouten zullen dan worden besproken en de goede resultaten geprezen.

De fasen 3 en 4 vallen dus practisch samen.

Het op de proef stellen en in de praktijk volgen is dan in de beoordeling van elk werkstuk opgenomen.